

Dona Carla nikdo nezastaví

Rodič

Úroveň	3. a 4. úroveň / průzkumník a objevitel
Třída	4.–5. ročník
Časový odhad	Cca 40 minut, záleží na rychlosti čtení
Rozvíjená dovednost	Čtenář vyhledá a zpracuje informace z textu. Posoudí chování postav v příběhu.
Pomůcky	Papír, tužka
Zdroj	SCHERZ, Oliver. <i>Dona Carla nikdo nezastaví</i> , z německého originálu přeložila Michaela Škultéty, ilustrovala Aneta Žabková. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1257-7.
Téma	Cestování, lidské vlastnosti

Jak postupovat

Pomocí aktivity ke knize *Dona Carla nikdo nezastaví* podpoříme u dětí přemýšlení nad jednáním postav z příběhu. Dítě hodnotí, jak se jednotlivé postavy příběhu chovaly a jaké důsledky jejich chování přineslo. Dítě propojuje čtenářský zážitek s vlastní zkušeností.

Na úvod dítěti prozradte, že bude číst příběh o chlapci, který cestuje vlakem. Pak mu dejte přečíst první část textu a poté položte otázky, pomocí nichž zjistíte, zda dítě textu porozumělo, a navodíte větší ponoření do příběhu. Otázky můžete vymyslet i jakékoliv vlastní. Takto pracujte i s dalšími dvěma částmi textu.

Otázky po přečtení 1. části (úryvku 1):

Kde se děj odehrává? Jaké postavy vystupují v úryvku? Na jakém místě se postavy potkaly? Víš, co je to kupé?

Otázky po přečtení 2. části (úryvku 2):

Víš, kdo je to černý pasažér? Co znamená, když se řekne „ani muk“? Vybavíš si, co udělala paní, když zjistila, že se blíží průvodčí a Carlo nemá jízdenku?

Otázky po přečtení 3. části (úryvku 3):

Před kým varoval průvodčí paní z kupé? Co udělá průvodčí s Carlovým kufrem? Kdo je „chmaták“ a „kapsář“? Proč si průvodčí myslí, že je Carlo chmaták?

Nyní dejte dítěti pracovní listy s T-grafy (úkol 4), které slouží k porovnávání chování postav z příběhu. Dítě má za úkol se zamyslet podrobněji nad tím, jak se jednotlivé postavy v příběhu chovaly: které jednání postav považují za dobré, které za nevhodné, co dobrého a špatného z jejich chování vyplynulo. Své názory napiše

Dona Carla nikdo nezastaví

do jednotlivých T-grafů. Metoda T-grafu obecně napomáhá dětem (i dospělým) s tříděním informací, názorným porovnáním, a je tudíž pro děti využitelná i v dalším studiu, např. i ve škole.

Poté s dítětem jeho práci projděte. Dítě vám může nahlas přečíst danou situaci a své hodnocení postavy. Vedte ho k tomu, aby svoje názory zdůvodnilo. Společně si o jednání postavy popovídejte, nadněte / nebo se dítěte zeptejte na podobnou situaci ze života, knihy, filmu... Zeptejte se, jak by jednalo na místě postavy samo a proč...

Na závěr je vhodné vyzvat dítě, aby zhodnotilo svou aktivitu. Můžete využít jednoduché odstupňování na poslední straně metodiky. Je vhodné hodnotit aktivitu hned po ukončení činnosti, aby se dítě sebehodnocení naučilo. Nemusí to být nic složitého, důležité je činnost uzavřít.

Úkol 1: Přečti si 1. část příběhu (úryvek 1) a odpověz na následující otázky.

Kde se děj odehrává? Jaké postavy vystupují v úryvku? Na jakém místě se postavy potkaly? Co je to kupé?

Úkol 2: Přečti si 2. část příběhu (úryvek 2) a odpověz na následující otázky.

Kdo je to černý pasažér? Co znamená, když se řekne „ani muk“? Co udělala paní, když zjistila, že se blíží průvodčí a Carlo nemá jízdenku?

Úkol 3: Přečti si 3. část příběhu (úryvek 3) a odpověz na následující otázky.

Před kým varoval průvodčí paní z kupé? Co udělá průvodčí s Carlovým kufrem? Kdo je „chmaták“ a „kapsář“? Proč si průvodčí myslí, že je Carlo chmaták?

Úkol 4: Nyní se zamysli nad jednáním postav v příběhu a napiš, co bylo na jejich chování dobré, co špatné a jaké důsledky (výhody a nevýhody) jim jejich chování přineslo. Přemýšlej na základě uvedené situace u Tgrafu.

T-graf – Carlo

Chlapec Carlo cestuje sám vlakem bez jízdenky. Schovává se před průvodčím na záchodě a v kupé staré paní. V kufříku má spoustu peněz.

+

Zde napiš, co bylo na chování Carla pro něj výhodné, proč pro něj bylo dobré.

-

Zde napiš, co bylo na chování Carla špatné. Uškodil svým chováním Carlo někomu?

T-graf – stará paní v kupé

Stará paní ukrývá Carla před průvodčím ve svém kupé. Carlo nemá jízdenku. Neřekne průvodčímu, že se Carlo u ní schoval.

+

Zde napiš, co bylo na chování paní dobré.
Komu její chování prospělo?

-

Zde napiš, v čem bylo chování paní špatné.
Uškodila svým chováním někomu?

T-graf – průvodčí

Průvodčí prohlédl kufr. Uschoval ho u sebe a chce ho odevzdat v Římě podle předpisů. Varuje starou paní před zlodějem, který okrádá cestující.

+

Zde napiš, proč se průvodčí zachoval správně.
Bylo jeho chování pro někoho prospěšné?

-

Zde napiš, zda svým chováním průvodčí někomu uškodil. Zda jeho chování bylo pro někoho špatné.

1. část textu (úryvek 1)

Najednou se otevřou dveře! Průvodčí?! Okamžitě vyskočím. Zatočí se mi hlava. Jako když dělám dřepy při tělocviku, když se mi nedokrvuje hlava. Copak jsem se nezamknul?

Ve dveřích stojí stará paní v noční košili. Aspoň, že to není průvodčí! Přesto jsem odhalen!

„Dobrotivé nebe! Nebylo ale zamčeno.“

Stará paní má dlouhé bílé vlasy. Jako nějaká indiánka. Musím se přidržovat umyvadla, abych nespádl.

„Není ti nic, chlapče? Jsi bledý jako stěna! Co je to s tebou?“

„Hlad,“ vypravím ze sebe, aniž bych ženě pohlédl do očí.

„To znám. To je krevním oběhem. Musíš si dát nohy nahoru. A potřebuješ cukr! Pojd, něco ti dám.“

Přistoupí ke mně a jednoduše mě zvedne ze záchodu. Kolena se mi podlamují tak, že se nemůžu bránit. Když mě vleče do svého kupé, nejsou už v chodbičce naštěstí žádní lidé.

V kupé kromě ní nikdo není. Paní mě položí dolů na neobsazené lůžko a nacpe mi pod nohy polštář. Pak vyndá z kabelky tabulku čokolády.

Když čokoládu dojím, dostanu ještě banán a kousek mramorové bábovky zabalené do ubrousku.

„To byla záchrana na poslední chvíli,“ říká stará paní. „Jak se vlastně jmenuješ?“

„Carlo.“

„No dobrá, Carlo. Teď tě zavedu zpátky do tvého kupé. „Kde to je?“ Paní mluví legračně jako moje berlínská teta.

2. část textu (úryvek 2)

„Nevím,“ řeknu. Stále ještě se jí nedívám do očí. Nevím, jestli jí můžu důvěřovat. Přesto chci jen dál ležet, protože jsem po náročném dni unavený. Zůstat ležet, ke všemu se přiznat, abych se už nemusel nikde schovávat.

„Číslo kupé je přece na místence,“ říká paní.

„Nemám.“

„Ukaž mi lístek. Já ti to tam najdu.“

„Ten taky nemám.“

„Jak to? No tak, s kým cestuješ? S kamarády, s rodiči nebo s kým?“

„Sám.“

„To snad není pravda! Bez místenky, bez jízdenky a úplně sám? Jak je to možné?“

Dívám se na drobečky bábovky, které ještě leží na ubrousku.

„Vylovila jsem snad ze záchodu černého pasažéra? Je to tak?“

„Myslím, že ano,“ zašeptám. Teď je to venku.

„Tak o tom si ještě budeme muset promluvit, Carlo. Ale před tím ti dám ještě dobrou radu: rychle vylez na horní lehátko a ani muk, dokud neodejde průvodčí. Za chvíli sem totiž strčí hlavu.“

Stará paní mi vyndá polštář zpod nohou a vystrčí mě na žebříček.

Sotva se poposunu až ke zdi, otevřou se skutečně dveře a v nich stojí průvodčí! Když vejde do kupé a proštípne ženě lístek, přestanu dýchat.

3. část textu (úryvek 3)

„Chci se ještě na něco zeptat,“ řekne nakonec. „Neviděla jste tlustého černovlasého chlapce? Někdo našel kufr. Na záchodě. Myslím, že mu patří. Všiml jsem si ho, hned jak nastupoval.“

Přejede mi mráz po zádech. Až úplně dolů.

„Čeho jste si všiml?“ ptá se paní.

„Že je to jeden z těch chmatáků. Takový týpek rychle proběhne vagonem a na příští zastávce zase s plnými kapsami vystoupí. Ten kluk má v kufru sako od obleku plné bankovek.“

Neodvažuju se polknout.

„No tohle! Takže jste byl zvědavý... ale žádného kapsáře jsem tu neviděla,“ říká paní. „Co teď s tím kufrem uděláte?“

„Nález. Zůstane až do Říma u mě. Mimochodem, tu kabelku byste si měla dát pod polštář. Tak dobrou noc.“

Slyším, jak průvodčí zavře dveře a paní zatáhne přes okno záclonku.

„Mladíku, nepotřebuješ náhodou jednu mou tabletku na osvěžení paměti?“ šeptne ke mně. „Zapomene zamknout záchod, zapomene kufr. Ty jsi mi ale...“

Pořád ještě se tisknu ke zdi. Kufr, peníze, průvodčí, kapsář... Nevím, co si mám myslet.

„Polez dolů!“ Paní poplácá mé lůžko. Pomalu se odlepím od zdi a s roztřesenýma nohama lezu po žebříku.

„Teď bych ale ráda věděla, co tu vlastně děláš. S tak krásnou kravatou a kufrem plným peněz.“

„Nejsem žádný zloděj!“ řeknu.

„A já nejsem průvodčí. Že jsi hodný kluk, to poznám na první pohled.“

„Přišel jsem o kufr?“ vyhrknu.

Sebehodnocení Dona Carla nikdo nezastaví

Na závěr si zkus zhodnotit svou aktivitu. Je vhodné hodnotit aktivitu hned po ukončení činnosti, dokud si vše dobře pamatuješ. Můžeš využít připravené jednoduché odstupňování, aby ses sebehodnocení naučil/a.

Otázky k jednotlivým částem textu jsem zodpověděl/a správně hned po prvním čtení. Bez problémů jsem zhodnotil/a jednání postav.

Otázky k jednotlivým částem textu jsem zodpověděl/a správně, ale ne všechny jen na základě prvního čtení. Po opakovaném čtení se mi to bez problémů podařilo. Hodnocení jednání některých postav jsem zvládl/a občas jsem ještě potřeboval pomoci.

Otázky k textu mi dělaly trochu potíže a odpovědi jsem sice hledal/a v textu opakovaně, avšak s dopomocí jsem odpověděl/a na většinu z nich. Hodnocení chování postav jsem s dopomocí také z části zvládl/a.

Jak mě to bavilo?

